

ZATWIERDZAM
MINISTER
SPRAW WNETRZNYCH
I ADMINISTRACJI
Mariusz Kamiński



**PROGRAM
SZKOLENIA KIERUJĄCEGO
DZIAŁANIEM RATOWNICZYM
DLA STRAŻAKA RATOWNIKA
OCHOTNICZYCH STRAŻY POŻARNYCH
(DOWÓDCY OSP)**

KOMENDANT GŁÓWNY
OPRACOWAŁ
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
Andrzej Bartkowiak
nadbryg. Andrzej BARTKOWIAK

Warszawa,*4.10.2022*..... 2022 r.

Program powstał na podstawie ewaluacji „Programu szkolenia kierujących działaniem ratowniczym dla członków OSP (Dowódców OSP)” zatwierdzonego 17 listopada 2015 r. przez Komendanta Głównego PSP i zastępuje go.

SPIS TREŚCI

I. ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE	4
1. Cel szkolenia	4
2. Sylwetka absolwenta.....	4
3. Warunki przyjęcia na szkolenie.....	5
4. Uprawnienia	5
II. REALIZACJA PROCESU DYDAKTYCZNEGO	6
1. Organizacja szkolenia	6
2. Zalecenia i wskazówki metodyczne	6
3. Przygotowanie, organizacja i przebieg egzaminu potwierdzającego nabyte uprawnienia strażaka ratownika OSP	6
4. Plan nauczania.....	7
III. TREŚCI KSZTAŁCENIA	8
1. Struktura i organizacja ksrg – 2T	8
2. Musztra w OSP – 4P	8
3. Prawa i obowiązki KDR – 2T	8
4. Kierowanie działaniami ratowniczymi – 4T, 1P.....	9
5. Wypracowanie decyzji podczas akcji gaśniczych – 2T, 2P	10
6. Rozpoznanie i organizacja działań ratowniczych w transporcie drogowym, szynowym, lotniczym – 2T, 1P	10
7. Rozpoznanie i organizacja działań ratowniczych podczas zdarzeń chemiczno-ekologicznych – 2T.....	11
8. Rozpoznanie i organizacja działań ratowniczych podczas katastrof budowlanych – 2T	11
9. Rozpoznanie i organizacja działań ratowniczych podczas lokalnych podtopień i powodzi – 1T, 1P	12
10. Ewakuacja osób poszkodowanych z dysfunkcjami – 1T	12
11. Organizacja łączności dowodzenia i współdziałania – 1T, 4P	13
12. Współpraca z mediami – 1T, 1P	15
13. Egzamin – 1T	15
IV. LITERATURA	16

I. ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE

1. Cel szkolenia

Celem szkolenia jest przygotowanie słuchacza do kierowania działaniami ratowniczymi na poziomie interwencyjnym z umiejętnością dokonywania oceny sytuacji i podejmowania decyzji w działaniach ratowniczych.

2. Sylwetka absolwenta

Po ukończeniu szkolenia słuchacz powinien:

a) w sferze poznawczej:

- omawiać zasady i typy kierowania działaniem ratowniczym;
- omawiać uprawnienia i obowiązki kierującego działaniem ratowniczym;
- omawiać zasady i sposoby przejmowania kierowania działaniem ratowniczym.

b) w sferze praktycznej:

- formułować i wydawać rozkazy;
- przeprowadzać rozpoznanie, prawidłowo oceniać sytuację i ilość potrzebnych sił i środków;
- wypracowywać decyzje podczas akcji gaśniczych;
- kierować działaniami ratowniczymi w wybranych obiektach;
- kierować działaniami w trakcie wystąpienia innych miejscowych zagrożeń;
- współdziałać z innymi służbami ratowniczymi;
- prowadzić korespondencję radiową i przekazywać meldunki;
- sporządzać dokumentację z przebiegu działań ratowniczych;
- dowodzić pododdziałem zwartym.

c) w sferze motywacyjnej mieć ukształtowane postawy:

- zdyscyplinowania;
- odpowiedzialności za zdrowie i życie własne, innych ratowników, osób zagrożonych;
- odpowiedzialności za stan środowiska naturalnego.

3. Warunki przyjęcia na szkolenie

- dostarczenie karty skierowania przed rozpoczęciem szkolenia;
- wiek – ukończone 18 lat i nieprzekroczone 65 lat;
- potwierdzenie ukończenia szkolenia podstawowego strażaka ratownika OSP lub równorzędnego;
- minimum 3-letni okres od ukończenia szkolenia uprawniającego do bezpośredniego udziału w działaniach ratowniczych.

4. Uprawnienia

Absolwent szkolenia uprawniony jest do kierowania działaniami ratowniczymi na poziomie interwencyjnym, zgodnie z właściwymi uregulowaniami prawnymi w przedmiotowym zakresie.

II. REALIZACJA PROCESU DYDAKTYCZNEGO

1. Organizacja szkolenia

1. Na realizację programu szkolenia przewidziano **35 godzin dydaktycznych**, w tym:
 - zajęcia dydaktyczne – 34 godziny dydaktyczne;
 - egzamin – 1 godzina dydaktyczna.
2. Kwestie nieuregulowane w przedmiotowym programie zostały określone w „Zasadach przygotowania strażaków ratowników ochotniczych straży pożarnych do udziału w działaniach ratowniczych”, które należy traktować komplementarnie.

2. Zalecenia i wskazówki metodyczne

1. Zajęcia teoretyczne powinny być organizowane dla całej grupy słuchaczy.
2. Zajęcia praktyczne należy prowadzić z zachowaniem zasady jeden instruktor na grupę (**4-8 słuchaczy**) stosownie do realizowanej tematyki.
3. Szczegółowe zalecenia dotyczące realizacji treści kształcenia zawarte są w uwagach przy poszczególnych tematach.

3. Przygotowanie, organizacja i przebieg egzaminu potwierdzającego nabyte uprawnienia strażaka ratownika OSP

1. Egzamin należy przeprowadzić w formie pisemnej (test wielokrotnego wyboru z jedną odpowiedzią poprawną) po realizacji wszystkich zajęć przewidzianych programem szkolenia.
2. Egzamin uznaje się za zaliczony jeśli zdający uzyskał minimum 70 % możliwych do zdobycia punktów.
3. Do oceniania egzaminu stosuje się skalę: zaliczył(a), nie zaliczył(a).
4. Warunkiem ukończenia szkolenia jest zaliczenie egzaminu. Wszyscy słuchacze, którzy zdali egzamin otrzymują zaświadczenie o ukończeniu szkolenia.

4. Plan nauczania

L.p.	Temat	T	P	R
1.	Struktura i organizacja ksrg	2	-	2
2.	Musztra w OSP	-	4	4
3.	Prawa i obowiązki KDR	2	-	2
4.	Kierowanie działaniami ratowniczymi	4	1	5
5.	Wypracowanie decyzji podczas akcji gaśniczych	2	2	4
6.	Rozpoznanie i organizacja działań ratowniczych w transporcie drogowym, szynowym, lotniczym	2	1	3
7.	Rozpoznanie i organizacja działań ratowniczych podczas zdarzeń chemiczno-ekologicznych	2	-	2
8.	Rozpoznanie i organizacja działań ratowniczych podczas katastrof budowlanych	2	-	2
9.	Rozpoznanie i organizacja działań ratowniczych podczas lokalnych podtopień i powodzi	1	1	2
10.	Ewakuacja osób poszkodowanych z dysfunkcjami	1	-	1
11.	Organizacja łączności dowodzenia i współdziałania	1	4	5
12.	Współpraca z mediami	1	1	2
13.	Egzamin	1	-	1
	Razem	21	14	35

III. TREŚCI KSZTAŁCENIA

1. Struktura i organizacja ksrg – 2T

Materiał nauczania:

Podstawowe akty prawne. Struktura i organizacja ksrg. Zasady organizacji odwodów. Zasady organizacji specjalistycznych działań ratowniczych w ksrg.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- wymienić podstawowe akty prawne dotyczące ksrg;
- wyjaśnić struktury organizacyjne i zasady działania ksrg;
- wymienić zadania stawiane przed podmiotami ksrg;
- omówić zasady organizacji odwodów;
- omówić zasady organizacji specjalistycznych działań ratowniczych w ksrg.

2. Musztra w OSP – 4P

Materiał nauczania:

Musztra zwartych pododdziałów. Zachowanie się w szyku:

- ugrupowaniu rozwiniętym: w szeregu, w dwuszeregu;
- ugrupowaniu marszowym: w rzędzie, kolumnie dwójkowej, kolumnie czwórkowej.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- wykonać w szyku krycie, równanie, odstępowanie, łączenie;
- zająć miejsce w szyku w szeregu, w dwuszeregu;
- zmienić miejsce w szyku;
- wykonać marsz w rzędzie oraz w kolumnach dwójkowej i czwórkowej;
- dowodzić pododdziałem zwartym.

3. Prawa i obowiązki KDR – 2T

Materiał nauczania:

Podstawowe akty prawne. Prawa i obowiązki KDR podczas prowadzenia działań ratowniczych. Odpowiedzialność KDR za bezpieczeństwo ratowników i wydawane rozkazy. Zasady bezpieczeństwa w czasie alarmu, jazdy do zdarzeń i powrotu do jednostki. Zasady bezpieczeństwa w czasie działań ratowniczych. Metody zabezpieczenia terenu działań ratowniczych. Odstąpienie od zasad uznanych powszechnie za bezpieczne. Prowadzenie doskonalenia w OSP.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- wymienić podstawowe akty prawne regulujące kompetencje KDR;
- wymienić stopień i zakres odpowiedzialności dowódcy za bezpieczeństwo strażaków ratowników OSP w czasie działań ratowniczych;
- wymienić i omówić uprawnienia i obowiązki kierującego działaniem ratowniczym;
- omówić zasady bezpieczeństwa w czasie alarmu, zajmowania miejsc w pojeździe, jazdy do zdarzeń oraz powrotu z działań;
- wymienić i omówić zasady bezpieczeństwa w czasie prowadzenia działań ratowniczych;
- omówić metody zabezpieczenia terenu, działań ratowniczych i ćwiczeń w celu niedopuszczenia osób postronnych, zapewnienia bezpieczeństwa ratownikom;
- omówić przypadki dopuszczające odstępianie od zasad uznanych powszechnie za bezpieczne;
- omówić metody prowadzenia doskonalenia w jednostce OSP;
- wyjaśnić zasadność prowadzenia doskonalenia w jednostce OSP.

4. Kierowanie działaniami ratowniczymi – 4T, 1P

Materiał nauczania:

Kierowanie działaniem ratowniczym. Ogólne zasady i typy kierowania. Prowadzenie działań pomocniczych. Współdziałanie z innymi podmiotami ratowniczymi. Zasady przejmowania kierowania działaniem ratowniczym. Dokumentacja KDR. Określenie lokalizacji i likwidacji zdarzenia. Rozkaz bojowy.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- omówić zasady i typy kierowania działaniem ratowniczym;
- omówić zasady i sposoby przejmowania kierowania działaniem ratowniczym;
- formułować i wydawać rozkazy;
- wymienić i wypełnić dokumentację KDR;
- przydzielić zadania innym podmiotom;
- określić lokalizację i likwidację zdarzenia;
- pokierować działaniami ratowniczymi;
- współdziałać z innymi podmiotami ratowniczymi;
- wskazać elementy rozkazu wstępnego i właściwego dla zastępu;
- sformułować rozkaz wstępny i właściwy dla zastępu.

Uwagi do realizacji tematu:

Realizując zajęcia z tego tematu należy oprzeć się na analizach ze zdarzeń, obrazując na konkretnych przykładach zadania i uprawnienia kierującego działaniami.

5. Wypracowanie decyzji podczas akcji gaśniczych – 2T, 2P

Materiał nauczania:

Rozpoznanie sytuacji pożarowej. Ocena sytuacji pożarowej i ocena możliwości taktycznych. Znaczenie informacji uzyskanych z rozpoznania do oceny sytuacji. Zamiar taktyczny. Podstawowe rodzaje działań taktycznych. Kierowanie działaniami gaśniczymi z uwzględnieniem specyfiki obiektów i terenów. Organizacja zaopatrzenia wodnego.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- dobrać wyposażenie niezbędne do przeprowadzenia rozpoznania;
- przeprowadzić rozpoznanie, ocenić sytuację i ilość potrzebnych sił i środków;
- podać przykłady informacji mających znaczenie podczas oceny sytuacji pożarowej;
- zastosować podstawowe elementy taktyki;
- ocenić możliwości taktyczne zastępu;
- wypracować zamiar taktyczny;
- zorganizować zaopatrzenie wodne.

6. Rozpoznanie i organizacja działań ratowniczych w transporcie drogowym, szynowym, lotniczym – 2T, 1P

Materiał nauczania:

Organizacja działań ratowniczych z udziałem pojazdów drogowych, szynowych i statków powietrznych. Rozpoznanie i zabezpieczenie miejsca zdarzenia. Rodzaje zagrożeń. Zasady bezpiecznego prowadzenia działań ratowniczych. Działania ratownicze z udziałem pojazdów drogowych, szynowych i statków powietrznych. Określenie miejsc cięcia, rozpierania i odginania konstrukcji pojazdów drogowych, szynowych i statków powietrznych. Dokonanie dostępu i ewakuacja poszkodowanych. Kierowanie działaniami ratowniczymi z udziałem pojazdów drogowych, szynowych i statków powietrznych. Karta ratownicza pojazdu. Współdziałanie z innymi podmiotami ratowniczymi.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- wymienić i omówić etapy działań ratowniczych z udziałem pojazdów drogowych, szynowych i statków powietrznych;
- omówić zasady przeprowadzania rozpoznania;
- rozpoznać zagrożenia w czasie zdarzeń z udziałem pojazdów drogowych, szynowych i statków powietrznych;
- przeprowadzić rozpoznanie,
- omówić zasady zabezpieczania miejsca zdarzenia;
- zabezpieczyć miejsce zdarzenia;
- zlikwidować skutki zdarzenia i zakończyć działania;

- omówić zasady cięcia, rozpierania i odginania konstrukcji pojazdów drogowych, szynowych i statków powietrznych;
- wskazać miejsca cięcia, rozpierania i odginania konstrukcji pojazdów drogowych, szynowych i statków powietrznych;
- pokierować działaniami ratowniczymi oraz ewakuacją ofiar wypadków;
- skorzystać z karty ratowniczej pojazdu;
- współdziałać z innymi podmiotami ratowniczymi.

7. Rozpoznanie i organizacja działań ratowniczych podczas zdarzeń chemiczno-ekologicznych – 2T

Materiał nauczania:

Właściwości materiałów niebezpiecznych. Klasyfikacja materiałów niebezpiecznych. Oznakowanie materiałów niebezpiecznych w magazynowaniu, obrocie i transporcie. Rozpoznanie terenu zdarzenia, zagrożenia dla ludzi i środowiska.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- omówić właściwości materiałów niebezpiecznych;
- sklasyfikować substancje niebezpieczne do odpowiednich grup;
- odczytać oznakowanie substancji niebezpiecznej;
- omówić sposoby oznakowania substancji niebezpiecznych w magazynowaniu, obrocie transporcie;
- podać zasady przeprowadzenia rozpoznania terenu zdarzenia, zagrożenia dla ludzi i środowiska;
- przeprowadzić rozpoznanie zdarzenia;
- omówić zasady ustawienia zastępów podczas zdarzeń z udziałem materiałów niebezpiecznych.

8. Rozpoznanie i organizacja działań ratowniczych podczas katastrof budowlanych – 2T

Materiał nauczania:

Rozpoznanie terenu zdarzenia podczas katastrofy budowlanej (stabilność konstrukcji obiektu, liczba osób poszkodowanych, stan infrastruktury gazowej, elektrycznej, wodnej, wodociągowej). Organizacja i prowadzenie działań ratowniczych podczas katastrofy budowlanej. Stabilizacja gruzowiska. Podstawowe metody lokalizacji osób zagruzowanych bez użycia specjalistycznego sprzętu.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- omówić zasady przeprowadzenia rozpoznania terenu katastrofy budowlanej z uwzględnieniem stabilności konstrukcji obiektu, liczby osób poszkodowanych, stanu infrastruktury gazowej, elektrycznej, wodnej, wodociągowej;
- przeprowadzić rozpoznanie zdarzenia;
- omówić organizację i prowadzenie działań ratowniczych podczas katastrofy budowlanej;
- wskazać sposoby stabilizacji gruzowiska;
- wskazać i omówić metody lokalizacji osób zagruzowanych bez użycia specjalistycznego sprzętu.

9. Rozpoznanie i organizacja działań ratowniczych podczas lokalnych podtopień i powodzi – 1T, 1P

Materiał nauczania:

Rozpoznanie terenu zdarzenia podczas lokalnych podtopień, powodzi. Organizacja i prowadzenie działań ratowniczych podczas lokalnych podtopień, powodzi. Ewakuacja osób i zwierząt z terenów objętych powodzią. Znaki umowne.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- omówić zasady przeprowadzenia rozpoznania podczas lokalnych podtopień, powodzi;
- przeprowadzić rozpoznanie zdarzenia;
- omówić organizację i prowadzenie działań ratowniczych podczas lokalnych podtopień, powodzi;
- omówić zasady organizacji ewakuacji osób, zwierząt i mienia z terenów powodziowych;
- przeprowadzić ewakuację osób, zwierząt i mienia z terenów powodziowych;
- omówić zasady organizacji działań humanitarnych na terenie powodziowym;
- zastosować znaki umowne stosowane na terenie powodziowym.

10. Ewakuacja osób poszkodowanych z dysfunkcjami – 1T

Materiał nauczania:

Ewakuacja osób z dysfunkcjami wzroku. Ewakuacja osób z dysfunkcjami słuchu. Ewakuacja osób z dysfunkcjami mowy. Ewakuacja osób z zaburzeniami psychicznymi, umysłowymi. Ewakuacja osób niesprawnych ruchowo i hospitalizowanych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- omówić zasady ewakuacji osób z dysfunkcjami wzroku, słuchu i mowy;
- omówić zasady ewakuacji osób z zaburzeniami psychicznymi, umysłowymi;
- omówić zasady ewakuacji osób niesprawnych ruchowo i hospitalizowanych.

11. Organizacja łączności dowodzenia i współdziałania – 1T, 4P**Materiał nauczania:**

Wykorzystanie łączności radiowej i telefonicznej do celów alarmowania, współdziałania i dowodzenia. Budowa struktury łączności radiowej na poziomie interwencyjnym i taktycznym bez powołania sztabu oraz możliwości techniczne w przypadku powołania sztabu. „Metodyka postępowania podczas organizacji łączności na potrzeby KDR”, organizacja łączności na potrzeby KDR – poprawność jej konstruowania i realizowania na odcinkach bojowych. Prowadzenie korespondencji radiowej – „Minimum czasu nadawania maksimum treści” oraz przydziału odpowiednich kryptonimów radiowych. Organizacja łączności z innymi służbami, podmiotami, instytucjami i statkami powietrznymi oraz Centrami Powiadamiania Ratunkowego, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonowania w ich ramach numeru alarmowego 998. Narzędzia informatyczne wspomagające prace KDR, w tym korzystanie z alternatywnych systemów i urządzeń zapewniających szybką wymianę informacji: łączność telefoniczna, w tym komórkowa, Internet, itp. Konstruowanie i używanie schematów łączności.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- scharakteryzować wady i zalety korzystania z alternatywnych systemów i urządzeń zapewniających szybką wymianę informacji: łączność telefoniczna, w tym komórkowa, Internet, itp.,
- zidentyfikować sieci do celów alarmowania, współdziałania i dowodzenia: krajowa sieć współdziałania i alarmowania (KSW), sieć powiatowa (PR), kanał dowodzenia i współdziałania (KDW), kanał ratowniczo-gaśniczy (KRG) oraz wiedzieć, które z sieci PR i KRG są przydzielone do pracy na terenie danego Powiatu;
- zorganizować łączność na potrzeby prowadzenia działań ratowniczych poziomu interwencyjnego i taktycznego;
- opisać zasady organizacji łączności w punkcie przyjęcia sił i środków (PPSiS) na bazie KSW w relacjach PPSiS \Leftrightarrow SiS, KDW w relacjach PPSiS \Leftrightarrow KDR, KRG dla celów korespondencji w samym PPSiS;
- omówić zasady organizacji łączności z innymi służbami, podmiotami, instytucjami oraz ze statkami powietrznymi, w szczególności w oparciu o sieć współdziałania służb MSWiA (B112) oraz krajową sieć współdziałania ze statkami powietrznymi (KSWL),

- omówić zasady tworzenia i wdrażania kryptonimów alarmowych i okólnikowych,
- omówić możliwość organizacji łączności w oparciu o SDŁ;
- scharakteryzować wykorzystanie mobilnego radioprzemiennika (specyficzne warunki środowiskowe: las, teren gęsto zabudowany, teren górzysty) i uruchomienia radiowej sieci retransmisyjnej (RSR) – wykorzystanie dla celów pracy na KDW i/ lub KRG;
- wymienić kryptonimy alarmowe i okólnikowe (KARAT, DARIA, REDUTA, NIAGARA, itd.);
- sporządzić schemat łączności – odwzorować na schemacie zorganizowaną łączność na potrzeby prowadzonych działań.

Uwagi do realizacji tematu:

Realizując przedmiotowy temat należy zwrócić szczególną uwagę słuchaczy na to, że:

- w przypadku braku zasięgów z radiotelefonu noszonego korespondencja ze stanowiskiem kierowania PSP odbywa się z radiotelefonu przewoźnego,
- nie należy wykorzystywać numeru alarmowego 998 do celów innych, niż jest on przewidziany,
- dla celów organizacji łączności na miejscu działań ratowniczo-gaśniczych należy wykorzystywać łączność radiową, a nie telefoniczną (telefoniczną tylko w uzasadnionych przypadkach),
- organizatorem łączności w relacji miejsce prowadzonych działań – stanowisko kierowania PSP – sztab (jeśli jest powołany) jest KDR.

Mówiąc o organizacji łączności na potrzeby prowadzenia działań ratowniczych poziomu interwencyjnego i taktycznego, należy się odnosić do „Metodyki postępowania podczas organizacji łączności na potrzeby KDR”, w szczególności pod kątem kart A i B – poziom interwencyjny i taktyczny bez powołania sztabu, tj. zbudować łączność z SK PSP w oparciu o sieć PR oraz łączność z podległymi SIS w oparciu o KRG,

12. Współpraca z mediami – 1T, 1P

Materiał nauczania:

Zasady współpracy KDR z mediami. Podstawowe zasady przekazywania informacji mediom. Zasady kreowania wizerunku strażaka ratownika OSP. Organizacja miejsca kontaktu z mediami.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- opisać podstawowe zasady współpracy z mediami;
- omówić zakres informacji, których nie należy podawać mediom;
- omówić zasady dysponowania na miejsce działań rzecznika prasowego PSP;
- zorganizować miejsce kontaktu z mediami;
- zastosować zasady bezpieczeństwa w czasie akcji podczas kontaktu z mediami;
- omówić wyjątki i formy sprostowań informacji medialnych.

UWAGA:

Temat „Współpraca z mediami” powinna realizować osoba pełniąca funkcję rzecznika prasowego.

13. Egzamin – 1T

IV. Literatura

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 roku o ochotniczych strażach pożarnych (Dz.U. poz. 2490) i akty wykonawcze.
3. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 roku o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 869 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 roku o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1940 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o zmianie ustaw regulujących warunki dostępu do wykonywania niektórych zawodów (Dz.U. z 2015 r. poz. 1505 z późn. zm.).
6. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 roku w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz.U. poz. 1737).
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1992 roku w sprawie zakresu i trybu korzystania z praw przez kierującego działaniem ratowniczym (Dz.U. z 1992 r. nr 54 poz. 259).
8. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 lipca 2009 roku w sprawie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych (Dz.U. nr 124, poz. 1030).
9. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 roku w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. z 2003 r. nr 169 poz. 1650 z późn. zm.).
10. Zasady przygotowania strażaków ratowników ochotniczych straży pożarnych do udziału w działaniach ratowniczych, KG PSP Warszawa 2022 r.
11. Rozkaz Nr 8 Komendanta Głównego PSP z dnia 5 kwietnia 2019 r. w sprawie wprowadzenia nowych zasad organizacji łączności radiowej. Dz. Urz. KGSP.2019.7.
12. Regulamin umundurowania ZOSP RP z 12 grudnia 2019 roku z późn. zm.
13. Regulamin musztry Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.
14. Regulamin ogólny Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.
15. Zasady organizacji łączności, alarmowania, powiadamiania, dysponowania oraz współdziałania na potrzeby działań ratowniczych z 27 listopada 2012 r.
16. Metodyka postępowania podczas organizacji łączności na potrzeby kierującego działaniem ratowniczym z 13 kwietnia 2016 r.
17. Ceremoniał Ochotniczych Straży Pożarnych ZOSP RP z 27 października 2000 roku z późn. zm.
18. PN-EN 12561 – 1:2001 Kolejnictwo. Wagony. Cysterny. Część 1: Znakowanie wagonów cystern do przewozu ładunków niebezpiecznych.
19. PN-EN 14564:2005 Cysterny do transportu materiałów niebezpiecznych. Terminologia.

20. PN – EN 1089-3:2004(U), Butle do gazów. Znakowanie butli (z wyłączeniem LPG), Część 3: Kod Barwny.
21. Międzynarodowa konwencja dotycząca drogowego przewozu towarów i ładunków niebezpiecznych.
22. Adamski A., Zarzycki J., Podstawowe pojęcia i definicje z zakresu ratownictwa w transporcie, Szkoła Główna Służby Pożarnej, Warszawa 1999 r.
23. Bielicki P., Ratownictwo i ewakuacja podczas pożaru, Centralna Szkoła Państwowej Straży Pożarnej, Częstochowa 2001 r.
24. Bielicki P., Wawrzynowicz H., Osoby z dysfunkcjami a postępowanie w czasie pożaru. Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej, Poznań 2004 r.
25. Cimolino U., Heck J., Linde Ch., Springer H., Südmersen J., Ratownictwo techniczne podczas wypadków z udziałem samochodów ciężarowych, Edura, Warszawa 2003 r.
26. Grzegorzczak K., Buchcar R., Towary niebezpieczne transport w praktyce, ADR Błonie 2011 r.
27. Kielin J. (tłum.), Akcje ratownicze podczas katastrof budowlanych, Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej, Kraków 1999 r.
28. Nocoń W., Kokot-Góra Sz., Cytawa A., Grzyb P., Podstawy zabezpieczenia i ratowania strażaków podczas wewnętrznych działań gaśniczych, Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie, 2011 r.
29. Schroeder M., Płotica M., Żuber vel Michałowski J. Krajowy System Ratowniczo - Gaśniczy w systemie bezpieczeństwa państwa. KG PSP. Warszawa. 1994 r.
30. Schroeder M., Osoby i zjawiska towarzyszące akcji ratowniczej, Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej, Poznań 2001 r.
31. Wiśniewski W., Organizacja i technologia gaszenia pożarów lasu, Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej, Poznań 2001 r.
32. Baza Wiedzy KG PSP www.gov.pl.